

سارا فلاحي عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی:

برخی از وزرا به شدت ضعیف هستند اما زمان استیضاح نیست

برخی از نمایندگان معتقدند؛ «شرایط کنونی برای استیضاح مناسب نیست.» سارا فلاحي، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی که نماینده ایلام، ایوان، چرداول، مهران، ملکشاهی و شیروان است، از جمله این نمایندگان است. او در گفت‌وگو با هم میهن به ارزیابی استیضاح ۴ وزیر پرداخت که در زیر آمده است:

«ارزایی شما از درخواست استیضاح ۴ وزیر چیست؟ عملکرد این وزرا انقدر ضعیف بوده که مجلس به مرحله استیضاح رسیده است؟

نمایندگان در راستای وصول مطالبات مردم تلاش می‌کنند و در این شکی نیست. در اینکه برخی از وزرا به شدت ضعیف هستند هم شکی نیست. چون برعکس برنامه‌هایی عمل کردند که زمان رای اعتماد توضیح دادند. اما معتمد در شرایط خاص حاکم بر کشور نقاط ضعفی که وجود دارد با همکاری دولت و مجلس برطرف شود، نقاط قوت را تقویت کنند و به قول معروف زیر دست و بال هم را بگیرند. دولت و مجلس باید خلأهایی که وزرا دارند را با هم به اشتراک بگذارند و در راستای حل آن کمک کنند. من شخصا شرایط کنونی را برای استیضاح مناسب نمی‌دانم. الان نیاز داریم که یک صدای واحد از کشور شنیده شود که مبتنی بر عقلانیت باشد. اما این به آن معنا نیست که وزرای ناکارآمد به مسیر فعلی خود ادامه دهند. آن‌ها باید عملکرد خود را اصلاح کنند. شرایط کشور مناسب نیست و دولت و مجلس باید با هم به مردم خدمت کنند و اختلافات را کنار بگذارند. اگر هم نمی‌توانند اختلافات را کنار بگذارند حداقل آن را به تعویق بیندازند؛ آسمان به زمین نمی‌آید. فکر می‌کنید اگر وزیری استیضاح شود، یک وزیر بهتر و بالاتری جایگزین می‌شود؟ نه یک رده پایین‌تر را می‌آورند و دوباره دولت دچار مشکل می‌شود. به نظر من باید کمک کنیم تا نقاط ضعف دولت برطرف شود.

«یکی از وزرای در صف استیضاح، آقای علی‌آبادی است. چند وقتی است که

احد آزادی‌خواه عضو کمیسیون آیین‌نامه داخلی مجلس:

عقلانیت حاکم در مجلس نگاه سیاست‌زدگی را مغلوب کرده است

برخی از نمایندگان معتقدند که درخواست استیضاح وزرا همانقدر که حق مسلم نمایندگان است، اما نباید به راحتی از آن استفاده کرد و باید بیش از هر چیز به «اتحاد مقدس» متعهد بود. احد آزادی‌خواه، نماینده ملایر و دبیر اول کمیسیون آیین‌نامه داخلی مجلس از جمله این نمایندگان است که درباره استیضاح ۴ وزیر با هم میهن به گفت‌وگو پرداخت که در زیر می‌خوانید:

«در شرایط کنونی که دولت با مشکلات داخلی و بین‌المللی دست به گریبان است، استیضاح ۴ وزیر را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

من معتمد که مجلس نهایت همکاری خود را با هیئت دولت دارد و این همکاری مبتنی بر همان «اتحاد مقدس» است که رهبر معظم انقلاب فرمودند. کشور در وضعیت خاص و کاملاً تعریف‌شده‌ای قرار دارد و هرچه تفاهات و تعاملات دوسویه بیشتر باشد، طبیعتاً سرعت عمل بیشتری در حل مشکلات و پیشرفت به‌وجود می‌آید. بنابراین، اصل اولیه برای بنده به‌عنوان عضوی از مجلس، تعامل است. اما این به معنای نادیده گرفتن حق مسلم مجلس نیست. استیضاح و طرح سوال حق نمایندگان است و وقتی نمایندگان به هر دلیلی به این جمع‌بندی و تشخیص می‌رسند، برخی از وزرا باید در قالب استیضاح پاسخگو باشند. طبیعتاً با توجه به اهمیت موضوع (۴ وزیر را نمی‌توان یک‌جا استیضاح کرد) احساس می‌کنم مجلس واکنش درستی از خود نشان دهد. البته پیشنهادم به دولت محترم این است که تلاش کند خلأها را پر کرده و به نمایندگانی که ابهام، اشکال یا ایراد دارند، پاسخ دهند و آنان را قانع کنند. چراکه ابهامات و سوالات نمایندگان برای حوزه انتخابیه و مردم است و هیچ نماینده‌ای با غرض شخصی عمل نمی‌کند؛ عمدتاً مشکلات مردم است که باید پیگیری شود و نمایندگان تحت فشار هستند. وقتی در حوزه انتخابیه حضور پیدا می‌کنیم، نگرانیم از بس که مردم با مشکلات روبه‌رو هستند. بنابراین مجبوریم مشکلات مردم را پیگیری کنیم. امیدواریم که در نهایت به جمع‌بندی اصولی برسیم.

«نگاه‌ها و جناح‌بندی‌های سیاسی چقدر در این استیضاح‌ها تأثیرگذار است؟

وزرا عملاً در تیررس جدی مجلس قرار گرفته‌اند.

چهار رأی اعتمادی که این روزها به عنوان نقطه اصلی کشمکش مطرح می‌شود، نمادی از ساز مخالف برخی از نمایندگان مجلس است. منتقدان در مجلس معتقدند؛ «دولت نه‌تنها در حوزه اقتصادی، بلکه در عرصه مدیریت کلان کشور نیز نتوانسته وعده‌های خود را عملی کند. رشد نقدینگی، نوسانات بازار ارز، بحران‌های معیشتی، نساختن مسکن، تورم بی‌سابقه و... بهانه‌ای برای فشار بیشتر مجلس بر دولت شده است.» در کنار این مسائل اقتصادی، ناکامی در مدیریت برخی پرونده‌های اجتماعی و بین‌المللی نیز به افزایش انتقاده‌ها دامن زده است. از سوی دیگر، نمایندگان با استناد به اصل نظارتی و وظایف خود در قانون اساسی، استیضاح را حق قانونی و طبیعی مجلس می‌دانند. آنان می‌گویند اگر وزیری نتواند اعتماد عمومی و کارآمدی لازم را نشان دهد، دلیلی برای ادامه کار او وجود ندارد.

باید توجه داشت که این رویارویی صرفاً نزاعی میان چند نماینده و چند وزیر نیست. در واقع، پشت پرده این ماجرا به نظر می‌رسد نوعی کشمکش عمیق‌تر نفوذ جناح‌ها، به بازی نگرفتن برخی نمایندگان در موضوعات کلان (به‌ویژه پس از جنگ ۱۲ روزه) و آینده معادلات سیاسی کشور است. برخی تحلیلگران و حتی نمایندگان مجلس مانند مصطفی پوردهقان معتقدند: «یک تسویه حساب شخصی و سیاسی هم حتماً این وسط هست این موضوعات را نمی‌شود تکذیب کرد.»

در چنین شرایطی، مردم نیز چشم به این کشمکش دوخته‌اند؛ جامعه‌ای که خود با مشکلات معیشتی و تومی دست‌وپنجه نرم می‌کند، انتظار دارد دعوای مجلس و دولت به نتیجه‌ای ملموس برای زندگی روزمره آنان منجر شود. اگر این تنش‌ها تنها به جابه‌جایی چند وزیر محدود بماند، بدون آن‌که تغییری محسوس در سیاست‌های کلان اقتصادی و اجتماعی پدید آید، احتمالاً حجم ناامیدی و بی‌اعتمادی عمومی افزایش می‌یابد.

در نهایت باید گفت آنچه امروز در مجلس و جلسات کمیسیون‌ها جریان دارد، صرفاً بحث بر سر عملکرد چند وزیر نیست. این ماجرا آینه‌ای از وضعیت سیاسی کشور و بازتابی از مدیدن در آتش شکاف‌های عمیق میان جناح‌ها و نهادهای مختلف قدرت است. اینکه این جدال به کجا ختم خواهد شد، پرسشی است که پاسخ آن در هفته‌ها و ماه‌های آینده روشن می‌شود اما فعلاً یک چیز مسلم است: انگار قرار است نمایندگان مجلس تا چهار رأی اعتماد خود از دولت را پس بگیرند، آرام و قرار نداشته باشند.

جالب آنکه از ابتدای شروع فعالیت مجلس دوازدهم، فراکسیون انقلاب تنها دو جلسه برگزار کرده است. این فراکسیون که بزرگترین و پر جمعیت‌ترین فراکسیون مجلس است یک بار شب پیش از رای اعتماد جلسه برگزار کرده و در آن نشست نمایندگان به این نتیجه رسیدند که ۴ وزیر دولت مسعود پزشکیان نباید رای اعتماد بیاورند، یک بار هم زمان دور دوم انتخاب هیئت رئیسه مجلس. حال نمایندگانی که معتقد بودند نباید به ۴ وزیر رای اعتماد داد، دنبال آن هستند که ۴ وزیر را (علاوه بر عبدالناصر همتی) به صورت رگباری و پشت سر هم استیضاح کنند تا دولت که تحت فشارهای بسیار شدید بین‌المللی و اقتصادی (براساس فعال شدن مکانیزم ماشه و بازگشت تحریم‌ها) نگران اوج گرفتن اعتراضات است، مجبور شود بیشتر وقت خود را در تعامل با مجلس صرف کند.

❖ استیضاح وزیر راه و شهرسازی

زمانی که دولت، فرزانه صادق‌مالواجرد را به عنوان وزیر پیشنهادی برای وزارت راه و شهرسازی اعلام کرد برخی معتقد بودند آیین وزارتخانه مردانه است و یک زن نمی‌تواند بر مسند آن تکیه بزند. اما نمایندگان تأکید می‌کنند که زن بودن او تأثیری در استیضاحش نداشته است. کم‌اینکه سیدمرتضی محمودی، نماینده تهران گفته است: «وزیر بودن یک جایگاه نمایشی نیست. اگر برنامه دارند و می‌توانند حلال مشکلات باشند روی این صندلی بنشینند و اگر نمی‌توانند خودشان اینجا را ترک کنند.» صادق‌مالواجرد اما یکی از گزینه‌های نمایندگان در آن جلسه شبانه فراکسیون انقلاب بود که نباید رای اعتماد می‌گرفت اما پزشکیان اعلام کرد که صادق‌مالواجرد را هم با هماهنگی رهبری در لیست کابینه پیشنهادی به مجلس گنجانده است و یکی از تصمیمات شبانه فراکسیون انقلاب که پوچ شد، رای به صادق‌مالواجرد بود تا نامش به عنوان دومین زن وزیر جمهوری اسلامی ثبت شود. اما از همان ابتدا موضوع استیضاحش مطرح بود. محمد منان رئیسی، طراح اصلی این استیضاح علت را اینگونه تشریح کرده است: «عملکرد ایشان رضایت‌بخش نبوده و همچنان با ضعف‌های جدی مواجه است. مردم خود شاهد وضعیت هستند؛ پروژه‌های عمرانی در شرایط مطلوبی قرار ندارند و پروژه‌های مسکن با متوقف شده یا با سرعتی بسیار کند پیش می‌روند. بر این اساس، معتقدیم این حق قانونی مجلس است که استیضاح به جریان بیفتد تا مردم اطمینان یابند نمایندگان در پیگیری امور آنان کوتاهی نمی‌کنند.»

گفت‌وگو

سیدعبدالکریم هاشمی نخل ابراهیمی
 عضو کمیسیون برنامه و بودجه:

وجود نگاه سیاسی در استیضاح‌ها را کتمان نمی‌کنم

برخی از نمایندگان احتمال وجود نگاه سیاسی در استیضاح‌ها را رد نمی‌کنند. یکی از آنها سیدعبدالکریم هاشمی نخل ابراهیمی، نماینده میناب، رودان، جاسک، سیریک و بشاگرد، عضو کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس است. او در گفت‌وگو با هم‌میهن مطرح شدن استیضاح ۴ وزیر را بررسی کرد که در زیر می‌خوانید:

«اعلام شده که چهار وزیر کابینه به زودی استیضاح می‌شوند. با توجه به شرایط کنونی کشور چقدر نگاه به این استیضاح‌ها سیاسی است و چقدر ضعف در عملکرد وزرا؟

طرح سوال، استیضاح و تذکر، روش‌های نظارتی نمایندگان مجلس است. نمایندگان مجبورند برای نظارت بر انجام امورات کشور و پیگیری مشکلات مردم و حوزه انتخابیه از این ابزارها استفاده کنند. وزرا ووزارتخانه‌ها باید حتماً به موضوعات مطرح توجه کنند و با عملکرد مثبتی که از خود نشان می‌دهند، به نوعی نظر نمایندگان را در این شرایط تأمین کنند. شخصاً امیدوارم که این موضوعات با رאיذنی و تعاملات حل و فصل شود. چون شرایط مناسبی برای استیضاح وزرا نیست. چون حق نمایندگان است که از ابزارهای قانونی خود استفاده کنند تا مسائل و وظایف ذاتی وزارتخانه‌ها را پیگیری کنند اما امیدوارم که بحث به استیضاح کشیده نشود و وزرا بتوانند نمایندگان را قانع کنند.

«با توجه به کسری بودجه‌ای که دولت با آن دست به گریبان است، از سوی دیگر شرایط جنگی منجر به اصلاح بودجه برخی حوزه‌ها مانند دفاعی شد. فعال شدن مکانیزم ماشه و افزایش تحریم‌ها و... نیز مزید بر علت شده است. دولت در این شرایط به چه راهکاری می‌تواند نمایندگان را قانع کند؟

ما در حال حاضر شرایطی داریم که قبلاً آن را تجربه کرده‌ایم. همت و تلاش دولت برای استفاده از ظرفیت‌هایی که دارد و نگاه‌های وابسته به دولت و بخش خصوصی باید بیشتر شود. اگر از ظرفیت‌های بخش خصوصی و مردم بیشتر استفاده کنیم، مشکلات بسیار کاهش می‌یابد. اما ما از ظرفیت‌های کشور به درستی استفاده نمی‌کنیم؛ به همین دلیل با کوچک‌ترین تلاطم‌های اقتصادی یا منابع احساس می‌کنیم که به بن‌بست خورده‌ایم. در این شرایط باید بهترین اقدامات را انجام دهیم و به‌صرفه‌ترین تصمیمات را اتخاذ کنیم تا به سلامت از این مرحله عبور کنیم.

«با توجه به عملکرد تمام دولت‌های پیشین و حتی دولت کنونی، سرمایه‌های اجتماعی کاهش یافته است. از سوی دیگر بسیاری سرمایه‌های خود را پس از جنگ و پس از فعال شدن مکانیزم ماشه خارج کرده‌اند. با وجود چنین چالشی دولت چگونه ظرفیت‌ها را جذب کند؟

ایران کشور پرترفیقی است. ظرفیت‌های بالقوه‌ای در مردم و بخش خصوصی وجود دارد که دستگاه‌های اجرایی از آن غافل هستند. نظام سیستم اجرایی در تمام دوران بسیار ضعیف عمل کرده‌اند. اگر از تمام ظرفیت‌های موجود استفاده کنند بسیاری از مشکلات و مسائل از بن‌بست بیرون می‌آید و می‌توانیم از کمبود منابع و تحریم‌ها عبور کنیم. دستگاه‌های اجرایی یا بلد نیستند و تجربه‌ای ندارند یا در حوزه‌ای فعالیت می‌کنند که تخصصی در آن ندارند. بحث ما این است که وزارتخانه‌ها و وزرا در شرایط سخت از این ظرفیت‌ها استفاده و تصمیمات درستی اتخاذ کنند.

«چقدر نگاه سیاسی در این استیضاح‌ها پررنگ است؟

بعضاً ممکن است وجود داشته باشد و من آن را کتمان نمی‌کنم. در بعضی از رفتارها نگاه سیاسی وجود دارد که حتماً در صحن علنی مجلس رفع می‌شود و کلیت مجلس وضعیت موجود و شرایط کنونی را در نظر می‌گیرد. اما باز هم تأکید می‌کنم که دولت باید به مطالبات نمایندگان و استفاده از ابزارها توسط آنها توجه کند.

بعید می‌دانم نگاه سیاسی پررنگ باشد. طبیعتاً تضارب آرا وجود دارد، اما عقلانیتی که در مجلس حاکم است، نگاه سیاست‌زدگی را مغلوب کرده و تصمیمات مبتنی بر عقلانیت اتخاذ خواهد شد.

«چرا پس از تعریف رهبری از رئیس‌جمهور باید شاهد صف وزرا برای استیضاح باشیم؟

تعریف و حمایت مقام معظم‌رهبری از رئیس‌جمهور ویژه بود و تأکید ایشان بر «اتحاد مقدس» بود. تأکید بر این کلمه حجت را برای همه ما تمام کرد. بنابراین آخرین تلاش مجلس باید استیضاح باشد، نه اولین اقدام. پیش از آن باید همه راهبردها و راهکارها از جمله سوال، تذکر، جلسات دو جانبه، استفاده از ظرفیت نهادهای نظارتی و دعوت وزرا به کمیسیون‌های تخصصی به کار گرفته شود. در صورتی که تمام این مسیرها طی شد و مشکل پابرجا ماند و مشخص شد که عامل مشکل شخص وزیر است، اقدام به استیضاح منطقی است.

«در حال حاضر به دلیل شرایط خاص کشور، مسئولان بارها اعلام کرده‌اند که باید بیشترین بودجه به حوزه دفاعی اختصاص یابد. با توجه به کسری بودجه‌ای که دولت به ارث برده و با آن دست به گریبان است، آیا انتظاراتی از مجلس از وزرا به راحتی امکان‌پذیر است؟

وضعیت کشور به گونه‌ای است که نمی‌توان هر انتظاری را از دولت داشته باشیم. بالاخره بخشی از منابع در جای مشخصی هزینه می‌شود. محدودیت‌ها و فشارهای ناشی از تحریم‌ها و فعال شدن مکانیزم ماشه، تکانه‌هایی ایجاد کرده که بر زندگی مردم اثرگذار است. این شرایط هرگز به معنای تبرئه یا بی‌کار بودن دولت نیست. بلکه باید فرصت داده شود تا دولت وظایف خود را انجام دهد. برای مثال، گرانی نهادهای دامی واقعاً ربطی به وزیر جهاد کشاورزی ندارد، بلکه ناشی از افزایش قیمت‌های جهانی و نوسانات نرخ ارز است. ضمن آنکه پیش از این، ۱۸ و نیم میلیارد دلار ارز ترجیحی در اختیار جهاد کشاورزی بود، اما امروز ۸ میلیارد دلار شده است. یعنی ۱۰ میلیارد دلار کاهش یافته است و طبیعتاً اثرات خود را بر بازار گذاشته است. بنابراین نگاه مجلس باید همواره تعاملی باشد تا مسائل کشور با همکاری دولت حل شود.